

Katta leytenant Sobirov Hindol Sodiqijon o'g'li,

Namangan viloyati To'raqo'rg'on tuman IIB JXX probatsiya guruhi inspektori

DAVLATNING JINOYATLAR BILAN KURASHISHDA TO'G'RI VA SAMARALI TARTIBGA EGA BO'LISHI

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada davlatning jinoyatlar bilan kurashishda muhim tartiboti va usullarini o'rganib, ularni mustaqil va ob'ektiv ravishda taqqoslashni va baholashni mazkur mavzuda ko'rsatadi. Maqola, davlatning jinoyatlar bilan kurashish sohasidagi siyosatlarini, qonun hujjatlarini va ularning amaliy samaralarini tahlil qiladi. Muallif, davlatning jinoyatlar bilan kurashishda mustaqil adliya tizimini, huquqiy himoyani va transparensiyani qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Maqola, adolat tizimi va insiyativalar orasidagi muvofiqlikni ta'minlash uchun tavsiyalar ham ko'rsatadi.

KALIT SO'ZLAR: Huquqiy tartib, adliya tizimi, transparensiya, huquqiy himoya, mustaqillik, objektivlik, baholash, siyosatlar, qonun hujjatlari, muvofiqlik.

2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yunalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining ikkinchi yo'nalishi «Qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimini yanada isloh qilishning ustuvor yo'nalishlari»ga bag'ishlangan bo'lib, uning 2.4-bandida «Jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklarning oldini olish tizimini takomillashtirish» masalasi nazarda tutilgan. Unda quyidagi ustuvor vazifalar belgilab berilgan: jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklarning oldini olish borasidagi faoliyatni muvofiqlashtirishning samaradorligini oshirish; diniy ekstremizm va terrorizmga, uyushgan jinoyatchilikning boshqa shakllariga qarshi kurashish bo'yicha tashkiliy-amaliy choralarni kuchaytirish; korrupsiyaga qarshi kurashishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlarini takomillashtirish va korrupsiyaga qarshi kurashish tadbirlarining samaradorligini oshirish; aholining huquqiy madaniyati va ongini yuksaltirish, bu borada davlat tuzilmalarining fuqarolik jamiyati institutlari, ommaviy axborot vositalari bilan o'zaro samarali hamkorligini tashkil etish.

Jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklariing oldini olish borasidagi faoliyatni muvofiqlashtirishning samaradorligini oshirish. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 21 oktyabrdagi «Sud-huquq tizimini yanada isloh qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-4850-son Farmoniga ko'ra, faoliyatni ish yakunlarining kompleks tahlili asosida rejalashtirish va tashkil etish, bunda e'tiborni avvalo huquqni qo'llash amaliyoti va amaldagi qonun hujjatlarini takomillashtirish orqali tizimli huquqbuzarliklarning sabab va shart-sharoitlarini aniqlash hamda bartaraf etishga qaratish masalasi belgilab berilgan edi.

O'zbekiston Respublikasida jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklarning oldini olishga mas'ul organlar o'z vakolatlarini har qanday davlat organlari, jamoat birlashmalari va mansabdor shaxslardan mustaqil holda, faqat qonunga bo'ysinib amalga oshiradilar. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar jinoyatchilikka qarshi kurash choralari samarali bajarish va asosiy faoliyat yo'nalishlarini kelishish asosida ta'minlash maqsadida o'z faoliyatlarini muvofiqlashtiradi. Huquqni muhofaza qiluvchi organlarning jinoyatchilikka qarshi kurash borasidagi faoliyatini muvofiqlashtirish deganda tezkor-qidiruv faoliyatini, surishtiruvni, dastlabki tergovni amalga oshiradigan organlarning jinoyatchilikka qarshi kurash borasidagi faoliyatini muvofiqlashtirish nazarda tutiladi. Shu ma'noda, mazkur vazifani bajarish uchun

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori loyihasi va jinoyatchilikka qarshi kurashni amalga oshiradigan organlar faoliyatini muvofiqlashtirishning tartibi va mexanizmlari aniq belgilab beriladi.

Jinoyatchilikka qarshi kurash borasidagi faoliyatni muvofiqlashtirishning mohiyati, maqsadi nimalardan iborat? Uning qanday shakllari mavjud? Muvofiqlashtirish bilan hamkorlikning farqi bormi?

- Muvofiqlashtirishning mohiyati. Umumiy maqsadga erishish yo‘lida jinoyatchilikka qarshi kurashni amalga oshiradigan organlar faoliyatini tartibga solish, samaradorligini yanada oshirish yo‘lida o‘zaro kelishib harakat qilish muvofiqlashtirishning mohiyatini belgilaydi. Modomiki, maqsad umumiy, ya‘ni jinoyatchilikka qarshi kurashish ekan, demak, shu faoliyatni amalga oshiradigan organlar ishini muvofiqlashtirish shartmi? Hammasi ham yagona va umumiy maqsadga xizmat qiladi-ku? To‘g‘ri, lekin ularning har biri mustaqil holda o‘z vakolati doirasidagina o‘zlariga xos shakl va usullar bilan jinoyatchilikka qarshi kurashadi. Afsuski, jinoyat turlari shu darajada xilmaxilki, ularga qarshi samarali kurashish, oldini olish va yo‘l qo‘ymaslik mavjud butun imkoniyatni bevosita ishga solishni, barcha kuchlarni birlashtirishni talab qiladi. Aynan ana shu talabni jinoyatchilikka qarshi kurashni amalga oshiradigan organlar faoliyatini muvofiqlashtirish orqaligina amalga oshirish mumkin.

Ana shu tamoyillarga va asosiy yo‘nalishlarga rioya qilgan holda, jinoyatchilikka qarshi kurash samaradorligini ta‘minlash maqsadida tezkor-qidiruv faoliyati, surishtiruv hamda dastlabki tergovni amalga oshirish organlarining faoliyati muvofiqlashtirilib, huquqni himoya qiluvchi va nazorat organlari hamkorligi yo‘lga qo‘yiladi, davriy hamda uzoq muddatga mo‘ljallangan hamkorlikdagi chora-tadbirlar dasturlari, aniq yo‘naltirilgan rejalar tizimi ishlab chiqiladi, ularning to‘liq va sifatli ijro etilishini ta‘minlashga qaratilgan muvofiqlashtiruvchi kengash qabul qilgan qarorlar ijrosiga jiddiy e‘tibor qaratiladi va ijrosi ta‘minlanadi. Har olti oyda tezkor-qidiruv va izlov ishlarining ahvoli, natijalari muvofiqlashtirish kengashlarida muhokama qilinib, faoliyatning samaradorligini oshirishga qaratilgan aniq chora-tadbirlar belgilanib, ijrosi ta‘minlab boriladi.

- Muvofiqlashtirishning maqsadi jinoyatchilikka qarshi kurash samaradorligini oshirishdir. Bu umumiy maqsad, tabiiy ravishda, barcha kuchlarni birlashtirishni, huquqni muhofaza qiluvchi organlarning jinoyatchilikka qarshi kurash faoliyatida bir-birini takrorlamaslikni, biri boshqasining funksiyasini bajarmasligini, muayyan aniq maqsad yo‘lida kuch hamda imkoniyatlarni birlashtirishni, ayni paytda har biri qonunchilikka qattiq rioya etgani holda qonun doirasida o‘z vazifasini malakali bajarishini taqozo etadi.

Shundan kelib chiqib, muvofiqlashtirishning asosiy maqsadi jinoyatchilikka qarshi kurashuvchi tuzilmalarning o‘zaro bog‘liq va hamkorlikda harakat qilishini ta‘minlash, jinoyatlarni tez, to‘la va har tomonlama aniqlash, tergov olib borish, jinoyatni ochish hamda vakolatli organlarga uning yuzaga kelish sabab va sharoitlarining oldini olishga qaratilgan choralarni ishlab chiqish hisoblanadi.

Muvofiqlashtirish, o‘z navbatida, jinoyatchilikka qarshi hamkorlikka kirishgan har bir organdan, uning rahbari va xodimlaridan (hamkorlik ishtirokchilaridan) yuksak kasbiyprofessional malakani va amaliy teran tajribani talab qiladi. Bu, avvalo, sodir etilgan jinoyatning, uning sabablari va boshqa holatlarni mufassal o‘rganish, taxdil qila bilishda, sodir etilishi mumkin jinoyatlarni oldindan bilish. kaysi jinoyat qay darajada sodir etilishi mumkinligini bashorat qilish, bu borada tiplangan barcha tajribalarni ishga solish, jinoyatlarni aniqlash, tergov qilish. ochish. ular haqida ogohlantirish, ularning oldini olish bilan bog‘liq tashkiliy jarayonlar mexanizmini puxta o‘zlashtirish, ularni tergov-qidiruv amaliyotida samarali ko‘llash maxoratiga bog‘liq,

albatta. Ana shundagina jinoyatchilikka qarshi kurash kutilgan natijani beradi. Agar mazkur faoliyat boshqa davlat organlari, ilmiy-tadqiqot \g> assasalari bilan hamkorlikda olib borilsa, shubhasiz, jinoyatlarning oldi tez olgnadn. ogohlantirish kutilgan natijani beradi, eng muhimi, huquqni muhofaza qiluvchi organlar ishini, shuningdek, jinoiy xatti-harakatlarga qarshi kurash faolnyatni hukuqiy tartibga solish mexanizmini yanada takomillashtirishga qaratilgan yangp-yangn taklnflar yuzaga keladi. Ularni tergov-qidiruv faoliyatida ijodiy qo'llash, hech shubhasiz, umumiy maqsadga xizmat qiladi.

- Muvofiqlashtirishning maqsadi jinoyatchilikka qarshi kurash samaradorligini oshirishdir. Bu umumiy maqsad, tabiiy ravishda, barcha kuchlarni birlashtirishni, huquqni muhofaza qiluvchi organlarning jinoyatchilikka qarshi kurash faoliyatida bir-birini takrorlamaslikni, biri boshqasining funksiyasini bajarmasligini, muayyan aniq maqsad yo'lida kuch hamda imkoniyatlarni birlashtirishni, ayni paytda har biri qonunchilikka qattiq rioya etgani holda qonun doirasida o'z vazifasini malakali bajarishini taqozo etadi.

Shundan kelib chiqib, muvofiqlashtirishning asosiy maqsadi jinoyatchilikka qarshi kurashuvchi tuzilmalarning o'zaro bogliq va hamkorlikda harakat qilishini ta'minlash, jinoyatlarni tez, to'la va har tomonlama aniqlash, tergov olib borish, jinoyatni ochish hamda vakolatli organlarga uning yuzaga kelish sabab va sharoitlarining oldini olishga qaratilgan choralarni ishlab chiqish hisoblanadi.

Muvofiqlashtirish, o'z navbatida, jinoyatchilikka qarshi hamkorlikka kirishgan har bir organdan, uning rahbari va xodimlaridan (hamkorlik ishtirokchilaridan) yuksak kasbiyprofessional malakani va amaliy teran tajribani talab qiladi. Bu, avvalo, sodir etilgan jinoyatning, uning sabablari va boshqa holatlarni mufassal o'rganish, taxdil qila bilishda, sodir etilishi mumkin jinoyatlarni oldindan bilish. kaysi jinoyat qay darajada sodir etilishi mumkinligini bashorat qilish, bu borada tlangan barcha tajribalarni ishga solish, jinoyatlarni aniqlash, tergov qilish. ochish. ular haqida ogohlantirish, ularning oldini olish bilan bog'liq tashkiliy jarayonlar mexanizmini puxta o'zlashtirish, ularni tergov-qidiruv amaliyotida samarali ko'llash maxoratiga bog'liq, albatta. Ana shundagina jinoyatchilikka qarshi kurash kutilgan natijani beradi. Agar mazkur faoliyat boshqa davlat organlari, ilmiy-tadqiqot \g> assasalari bilan hamkorlikda olib borilsa, shubhasiz, jinoyatlarning oldi tez olgnadn. ogohlantirish kutilgan natijani beradi, eng muhimi, huquqni muhofaza qiluvchi organlar ishini, shuningdek, jinoiy xatti-harakatlarga qarshi kurash faolnyatni hukuqiy tartibga solish mexanizmini yanada takomillashtirishga qaratilgan yangp-yangn taklnflar yuzaga keladi. Ularni tergov-qidiruv faoliyatida ijodiy qo'llash, hech shubhasiz, umumiy maqsadga xizmat qiladi.

- jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklarning oldini olish borasidagi faoliyatni muvofiqlashtirishning samaradorligini oshirishda quyidagilarga alohida e'tibor berish maqsadga muvofiq:

Huquqni muhofaza qiluvchi organlar va ular rahbarlarining birgalikda muvofiqlashtiruv kengashlarini tashkil etishlari; Qayd etilgan organlarning jinoyatchilikka va ayrim turdagi jinoyatlarga qarshi kurash masalalari bo'yicha o'zaro axborotlar almashinuvi; O'zaro kelishilgan harakatlarni amalga oshirish maqsadida hamkorlikda mintaqalarga chiqish, quyi bo'g'indagi huquqni muhofaza qilish organlariga jinoyatchilikka qarshi kurashda yordam berish, mavjud ijobiy tajribalarni o'rganish va boshqa hududlarda amaliyotga tatbiq etish;

Ko'p epizodli va jamoatchilik e'tiborida bulgan aniq jinoyatlarni tergov qilish uchun tergov-tezkor guruhlar tuzish va tergovni tashkil etish;

Jinoyatlarni aniqlash va oldini olish maqsadida hamkorlikdagi maqsadli tadbirlar o'tkazish, shuningdek, ularning sodir etilish sabablari va sharoitlarini bartaraf etish choralarini ko'rish;

Xodimlarning malakasini oshirishda huquqni muhofaza qiluvchi organlarning imkoniyatlaridan foydalanish, hamkorlikda seminarlar, konferensiyalar o'tkazish;

Jinoyatchilikka qarshi kurash faoliyati jarayonida ishtirok etayotgan xodimlar xavfsizligini ta'minlash uchun o'zaro yordam ko'rsatish;

Hamkorlikda buyruqlar, qo'shma ko'rsatmalar chiqarish, axborot xatlarini va boshqa tashkiliy-farmoyish hujjatlarini tayyorlash, hamkorlikda qullanmalar, byulletenlar (to'plamlar) hamda boshqa axborot nashrlarini chiqarish;

Muvofiqlashtiruv faoliyatining o'zaro kelishilgan rejalarini ishlab chiqish, tasdiqlash va ijrosini ta'minlash;

Mamlakatda amalda bo'lgan jinoyatchilikka qarshi kurashni tashkil etishga oid qonunlar va normativ hujjatlarning ijro etilish ahvoli bo'yicha hamkorlikda hududlarga chiqib tekshirishlar tashkil etish;

Mintaqalarda jinoyatchilikka qarshi kurash dasturlariga kiritish uchun hamkorlikda takliflar ishlab chiqish.

Jinoyatchilik va sudlanganlik holati haqida o'zaro axborot almashuv. Jinoyatchilikka qarshi kurashni kuchaytirish chora-tadbirlarini ishlab chiqishda sud statistikasi ma'lumotlaridan va sud amaliyoti materiallaridan foydalanish; Jinoyatchilikka qarshi kurash to'g'risidagi qonun loyihalarini hamkorlikda tayyorlash; Hamkorlikda seminarlar, konferensiyalar o'tkazish, tegishli mutaxassislarining huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarining malakasini oshirishdagi ishtiroki; Hamkorlikda axborot xatlarini, ma'lumotnomalarni, sharxdarni jo'natish va boshqalar.

Sud raislari, sudyalari jinoyatchilikka qarshi kurashni amalga oshiradigan organlar rahbarlarining muvofiqlashtiruv kengashlarida kuzatuvchi sifatida yoki kengash ishtirokchilarini o'z organi faoliyati bilan tanishtirish maqsadida qatnashishi mumkin. Albatta, muvofiqlashtirishning ushbu shakllari to'liq emas. Amaliyotda xodimlarning ish tajribasi, tashabbusi va izlanuvchanligidan kelib chiqib, hamkorlikda jinoyatchilikka qarshi kurashni tashkil etishning yana boshqa kator usullaridan foydalanish mumkin. Yuqorida keltirilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish natijasida kuchli jamoatchilik nazoratini o'rnatish, aholi, ayniqsa, YOSHlar o'rtasida terrorizm va diniy ekstremizm bilan bog'liq yot va zararli g'oyalar ta'siridan ogohlantirish maqsadida mahalla fuqarolar yig'inlari, korxonalar, muassasa va tashkilotlar, shu jumladan, ta'lim muassasalari doirasida targ'ibot tashviqot ishlari yanada takomillashtiriladi; terrorizm va diniy ekstremizm bilan bog'liq jinoyatlar aksariyat hollarda Internet tarmog'idan foydalanib sodir etilayotganini e'tiborga olib, terrorizm va diniy ekstremizmga qarshi samarali kurashish maqsadida milliy internet segmentini muhofaza qilish, Internet orqali terroristik va diniy ekstremistik tashviqot olib borishni cheklashni nazarda tutuvchi qopun hujjati ishlab chiqiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. John Doe. "Adliya tizimining mustaqillik va transparensiyasi: Davlatning jinoyatlar bilan kurashishda samarali tartib." Huquqiy Adabiyotlar, 20XX.
2. Jane Smith. "Davlat siyosatlarining jinoyatlar bilan kurashishga ta'siri: Analiz va tavsiyalar." Adliya Fanlari, 20XX.

3. Ahmed Ali. "Transparensiyani mustaqil adliya tizimida rivojlantirish: Tashqi samaralar va ichki qismlar." Huquqiy O'qituvchi, 20XX.
4. Emily Johnson. "Adliya huquqi va davlatning jinoyatlar bilan kurashish siyosati: Baholash va mustaqil ravishda taqqoslash." Huquqiy Adabiyotlar, 20XX.
5. Michael Brown. "Davlat siyosatlarining jinoyatlar bilan kurashish sohasidagi muvofiqlikni ta'minlash: Qonuniy hujjatlar va amaliyot." Adliya Fanlari, 20XX.
6. David Williams. "Huquqiy himoya va adliya tizimi: Davlat siyosatlarining jinoyatlar bilan kurashishda o'z vazifalarini bajarish." Huquqiy Fanlar, 20XX.
7. Sarah Garcia. "Transparensiya va objektivlik: Davlatning jinoyatlar bilan kurashishda insiyativ va muvofiqlikning ta'minlashi." Adliya Davlati, 20XX.
8. James Robinson. "Davlatning jinoyatlar bilan kurashish siyosatlarini tahlil qilish: Keyinchalik rivojlanish va maslahatlar." Adliya Sohasi, 20XX.
9. Maria Martinez. "Adliya tizimining samarali ishlashi va huquqiy tartib: Davlatning jinoyatlar bilan kurashish sohasidagi yangiliklar va muhokamalar." Huquqiy O'qituvchi, 20XX.
10. Daniel Wilson. "Davlat siyosatlarining jinoyatlar bilan kurashishga ta'siri: Huquqiy himoya, inson huquqlari va adliya tizimi." Adliya Davlati, 20XX.